

ВК

НАША ІСТОРІЯ

Олександр НАМОЗОВ. Костопіль. Місто над Замчиськом. Факти і документи

Продовження.

Початок у попередніх номерах.

22 червня 1941 року у небі над Костопільщиною загули перші фашистські літаки. Того ж дня поблизу села Ставок (хутір Пеньки) впали і перші німецькі бомби. Саме місто Костопіль та промисловий центр Янова Долина, на відміну від Рівного і Здолбунова, не бомбили. На підприємствах міста і околиць було припинено усі види робіт та відвантаження продукції, натомість залізничним та автомобільним транспортом поспішно розпочалась евакуація майна, документації, родин партійного та господарського активу району. З керівників нижчої ланки терміново формувались групи, які виконували обов'язки протиповітряної оборони, та групи по виявленню німецьких парашутистів.

Працівники НКВС підготували списки членів ОУН та неблагонадійних осіб, які мали бути ліквідованими. Здійснити ліквідацію у хаосі перших днів війни не вдалося. Керівники ОУН (група Григорія Рибачака) були вчасно попереджені одним з місцевих жителів, поляком Казимиром Блотські, який співпрацював з НКВС. За ніч було попереджено решту членів ОУН, від очільників до нижчої ланки.

23 червня працівниками НКВС було заміновано міст через річку Горинь, що з'єднував Янову Долину та село Злазне, а також склад вибухових матеріалів. Заміновано було і міст через річку Замчисько на сучасній вулиці Сарненській.

ну міліцію, які мали допомагати німцям встановлювати новий порядок на зайнятих територіях. 2 липня за наказом окупаційної влади українську адміністрацію почали формувати офіційно. Головою Костопільської округи було призначено Володимира Стефановича, заступником - греко-католицького священника В.Данилевича, який мав парафію у селі Великі Селища на Костопільщині. Секретарем управи була призначена Галина Гайденко, яка виконувала і функції перекладача. Посадником міста Костополя (міським головою) призначили Володимира Шпилькіна. У той же день німцями було розміновано мости у Костополі та Яновій Долині.

У перші дні війни фашисти в Костополі надовго не затримались, пішли далі на схід, залишивши в місті одного старшину «Ортскомендатури» і кілька вояків, які не втручались у діяння української адміністрації, а тільки допомагали їй бензином для транспорту та видавали необхідні документи, посвідки та перепустки. За два тижні на заміну «Ортскомендатури» прийшла німецька адміністрація. До Костополя прибув гебітскомісар округи Ленерт та його заступник обер - лейтенант Гінтер. Разом з ними прибуло гестапо, за кілька днів вони перебрали владу у свої руки.

Більшість вулиць міста отримали нові назви, нові організації та установи зайняли адміністративні будівлі.

Список урядів підприємств Державних і приватних Костопільської округи

№ п/п Назва уряду - підприємства - адреса.

1. Міська управа - вул. Перемоги.
2. Окружна управа - вул. Шевченка.
3. Державний банк - вул. Шевченка.
4. Районна управа - вул. Коновальця.
5. Контора закупу і збуту - вул. Коновальця.
6. Пошта - вул. Виговського.
7. Гебітсляндвірт - вул. Шкільна.
8. Уряд праці - вул. Шевченка.
9. Постерунок жандармерії - вул. Петлюри.
10. Команда окруж. жандарм. - вул. Шевченка.
11. Німецька поліція - вул. Коновальця.
12. Надлісництво - вул. Складова.

Листоноші ще не встигли доставити передплатникам останній номер газети Костопільської районної ради "Більшовицький шлях" за 24 червня 1941 року, де йшлося про добровільний вступ мешканців міста до лав Червоної Армії, як воно залишилось без влади.

До Костопільського військкомату почали надходити заяви від патріотів соціалістичної Батьківщини, які бажають добровільно іти на фронт і громити знахабнілих фашистських собак. У своїх заявах тт. Ярмола М.А., Войцехівський М.Г., Басараба Я.О. і багато інших пишуть: "Просимо послати нас на фронт на захист нашої Батьківщини. Ми віддамо всі сили, енергію, якщо потрібно буде - і життя за свій свободолюбивий народ, за більшовицьку партію. Ворог буде розгромлений і перемога буде за радянським народом!".

Газета "Більшовицький шлях". 1941 р. 24 червня.

25-28 червня на території Костопільщини з'явилися перші німецькі розвідники, які пересувались на роверах, та невеличкі технічні відділи, а першого липня 1941 року фашистські військові підрозділи увійшли до Костополя.

Зустрічала їх як визволителів у центрі міста кількатисячна юрба місцевих мешканців з короваєм та квітами. З гілок дерев та квітів було споруджено величну тріумфальну арку (тріумфальна арка, з якою місцеві мешканці у вересні 1939 року зустрічали радянську армію, була значно менших розмірів). Наступного дня на цьому ж місці відбулось проголошення відновлення української державності Організацією Українських Націоналістів (акт від 30 червня 1941 року проголошений у Львові). Відбулась служба Божа і молебень, після яких з промовами до жителів містечка звернулись отець Стефан Васильців та представник ОУН Андрій Луцик.

За період короткого безвладдя з 25 по 30 червня було сформовано українську адміністрацію та народ-

11. Німецька поліція - вул.Коновальця.

12. Надлісництво - вул.Складова.

13. Організація «Тодт» - вул.Коновальця.

14. Транспортний відділ «Ост» - вул.Перемоги.

15. Банк праці - пров. Скарбовий.

16. Маслосоюз - вул.Петлюри.

18. Заготльон - вул.Рівенська.

19. Контора закупу сировини вул.Рівенська.

20. Тартак № 1 - вул.Складова.

21. Тартак № 2 - вул.Фабрична.

22. Фарнірний завод - вул.Петлюри.

23. Окружне товариство «Просвіта» - вул.Шевченка.

24. Міський клуб - вул.Виговського.

25. Окружний Союз кооперативів - пров. Скарбовий.

26. Друкарня - вул.Торгова.

27. Ж.С.У. - вул.Виговського.

28. Комітет зимової допомоги - вул.Коновальця.

За короткий час населення відчуло політику Великого Рейху і гніт нових окупантів. Місцеві жителі почали використовуватись як батраки — наймити не тільки без політичних, а взагалі без ніяких прав. Було заборонено усі політичні і громадські організації, у школах залишили лише чотирикласну освіту, церковне життя теж почало знаходитись під контролем окупантів. Населення було обкладене великими податками, використовувалася безкоштовна праця місцевих жителів при вивезенні лісу на залізничні пункти чи тартаки, ремонті доріг, оранні, сіянні, зборах урожаю при німецьких державних господарствах (колишніх радгоспах, які німці продовжували використовувати).

На фото: 1 - окупація; 2 - працівники Костопільської управи.

Продовження публікації уривків із книги читайте у наступних номерах газети.

Redaktor@mail.ru -

наша електронна пошта